

змін в поведінці, навчальній діяльності, покращення стосунків в родині. Діти можуть залишатися в програмі, а можуть переходити на інший рівень, виконувати роль провідника-«стюарда».

Дуже важливим є запрошення батьків для демонстрування успіхів дітей, що може зіграти додаткову позитивну роль в мотивуванні батьків подолати кризу в сім'ї.

Є дуже вірний вислів: «чужих дітей не буває». Ці слова повинні стати девізом для соціального становлення усіх співпричетних до реалізації даної програми. І школа подовженого дня «ШАНС» може дати можливість не тільки дітям успішно адаптуватися, а і нам, педагогам, довести що ми обрали вірний життєвий і професійний шлях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боса Т. Г. Робота з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах. Крижопіль. 2014. 24 с.
2. Зінченко А. Діти у складних життєвих обставинах / авт. кол. Київ, 2013. 296 с.
3. Кияниця З. П., Петрочко Ж. В. Соціальна робота із вразливими сім'ями та дітьми. Київ, 2017. 258 с.
4. Пеша І. Організація соціальної роботи з дітьми та молоддю, які опинились у СЖО : практич. посіб. для спеціалістів соці. сфери. Київ, 2011. 300 с.
5. Рудкевич Н. І. Методика соціально-педагогічної роботи : навч.-метод. посіб. Львів : Растр-7, 2021. 324 с.
6. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII : редакція від 15.11.2024, підстава 4017-IX. РАДА. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
7. Психологічна служба ліцею. Дмитрівський Академічний ліцей «Перспектива» с. Дмитрівка. URL: <https://dmytrivka.e-schools.info/pages/psihologchna-sluzhba-shkoli> (дата звернення 21.10.2022)
8. Структура роботи з дітьми, сім'ї яких перебувають в складних життєвих обставинах. YouTube. URL: <https://surl.lu/ffpepo>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ПРОЦЕСІ ЗМІЦНЕННЯ СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Левченко Тетяна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
tanya23456178@gmail.com

Науковий керівник: Котломанітова Галина

Постановка проблеми. Соціальна підтримка є ключовим інструментом забезпечення добробуту та соціального благополуччя різних категорій населення, зокрема дітей і дорослих, які перебувають у складних життєвих

обставинах. В умовах сучасних соціально-економічних викликів та наслідків військових дій значення соціальної підтримки набуває особливої актуальності. Соціальної і соціально-педагогічної підтримки потребують діти й дорослі з числа сімей військовослужбовців. Однак ефективність існуючих механізмів допомоги потребує подальшого вдосконалення з урахуванням індивідуальних потреб отримувачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціальної підтримки активно розглядаються в наукових працях соціологів, психологів, педагогів і фахівців соціальної роботи. Зокрема, дослідники звертають увагу на роль соціального супроводу, психосоціальної реабілітації, державних програм допомоги та громадських ініціатив. Водночас недостатньо досліджено взаємозв'язок між рівнем соціальної підтримки та ефективністю інтеграції дітей і дорослих у суспільство, що вимагає додаткового аналізу.

Мета статті: визначення основних форм і механізмів соціальної і соціально-педагогічної підтримки дітей і дорослих у системі соціальних послуг, а також аналіз їх впливу на адаптацію, соціальну стабільність і якість життя отримувачів допомоги.

Виклад основного матеріалу. Соціальна підтримка виступає як система заходів, спрямованих на забезпечення базових потреб, збереження психофізичного здоров'я та інтеграцію у суспільне життя осіб, що опинилися в складних життєвих обставинах. У сучасних умовах розвитку України, особливо в регіонах із високим соціальним навантаженням, формується комплексна система соціальних послуг, яка об'єднує діяльність державних органів, навчально-наукових установ і благодійних організацій. Сучасні тенденції свідчать про необхідність як оперативного реагування на соціальні виклики, так і довгострокового планування заходів з підтримки дітей і дорослих [1]. Соціальної, як і соціально-педагогічної підтримки в сучасних умовах потребують діти військовослужбовців. Важливим є зміцнення сімейних зв'язків членів родини. Цьому сприяють соціальні послуги для всіх членів родини, і дітей, і дорослих. Розглянемо основні підходи до надання соціальних послуг, зорієнтованих на всіх членів сім'ї, зокрема й сімей військовослужбовців.

1. Організаційна структура та принципи надання соціальних послуг

Основою системи соціальної підтримки в Україні є нормативно-правова база, яка регламентує порядок організації надання соціальних послуг. Державні органи, зокрема Кабінет Міністрів, встановлюють стандарти та критерії, що дозволяють визначити категорії осіб, які мають право на отримання допомоги. На місцевому рівні функціонують соціальні служби, які організовано відповідно до територіальних особливостей та потреб населення. Структура цих служб передбачає створення спеціалізованих центрів, які займаються координацією заходів з надання допомоги, моніторингом якості послуг та інтеграцією ресурсів різних суб'єктів [1].

До важливих складових системи належать:

– державні установи, які розробляють політику соціального захисту та забезпечують фінансування програм;

- вісцеві центри соціальних служб, які безпосередньо працюють із отримувачами допомоги;
- науково-дослідні та навчальні установи, що займаються підготовкою кадрів та впровадженням новітніх методик роботи;
- благодійні організації, які виконують роль додаткового джерела ресурсів та організовують спеціалізовані проекти підтримки.

Такий підхід дозволяє забезпечити комплексність заходів, адаптованих до специфічних потреб різних категорій населення, а також сприяє підвищенню якості надання соціальних послуг.

2. Соціальні послуги для дітей

Дитинство є вирішальним періодом у формуванні особистості, тому особлива увага приділяється створенню умов для гармонійного розвитку дітей. Система соціальної підтримки дітей охоплює як матеріальне забезпечення, так і психологічну та соціально-педагогічну допомогу. До основних напрямків підтримки дітей належать:

- денні заклади догляду. Сучасні центри денного догляду не лише забезпечують базовий нагляд за дітьми, але й сприяють їхньому розвитку через освітні та творчі програми. Практичний досвід свідчить, що інтегровані підходи до організації дитячих центрів позитивно впливають на емоційний стан малечі та допомагають їм адаптуватися у колективі;

- психосоціальна підтримка. Розробка та впровадження програм психосоціальної допомоги дозволяє своєчасно виявляти та коригувати можливі труднощі у поведінці та навчанні дітей. Фахівці працюють як у державних установах, так і в спеціалізованих центрах, в недержавних, громадських організаціях та благодійних фондах;

- освітні та інтеграційні програми. Важливим аспектом є адаптація дітей з особливими освітніми потребами до загальноосвітніх процесів. У цьому напрямку активно залучаються педагоги та психологи, що проходять підготовку у закладах вищої освіти, зокрема в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка [2].

Результати впровадження таких програм свідчать про покращення адаптації дітей у суспільстві, що є важливим чинником стабілізації соціального середовища.

3. Психосоціальна підтримка дорослих

У дорослому віці соціальна підтримка набуває особливої актуальності, оскільки вона спрямована на збереження психічного здоров'я та соціальної адаптації осіб, що зазнали різноманітних життєвих стресів. Основними напрямками роботи у цьому напрямку є:

- психологічне консультування. Центри психосоціальної підтримки організовують індивідуальні та групові консультації, що допомагають дорослим впоратися з наслідками стресових ситуацій, втратами, емоційними травмами. Програми такого типу розробляються із врахуванням сучасних підходів до психологічної реабілітації [3];

– соціально-психологічна реабілітація. Особлива увага приділяється підтримці осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій або економічних криз. Реабілітаційні програми включають тренінги з управління стресом, арттерапію, соціальні зустрічі, що сприяють відновленню соціальної активності [3];

– профілактичні заходи. Важливим завданням є організація профілактичних програм, спрямованих на зниження рівня тривожності та запобігання виникненню психічних розладів. Такі заходи проводяться як у рамках державних програм, так і за участі недержавних організацій [3].

Ефективність психосоціальної підтримки підтверджується зниженням рівня захворюваності на депресивні розлади та підвищенням якості життя отримувачів допомоги. Практичні кейси, які реалізуються у містах регіону, демонструють позитивні зміни у соціально-психологічному кліматі серед дорослого населення.

4. Практичний досвід діяльності Полтавського центру соціальних служб

У Полтаві особливу роль у системі соціальної підтримки відіграє Полтавський міський центр соціальних служб. Цей заклад організовує та координує надання соціальних послуг для різних категорій населення. Основні напрямки роботи центру включають:

– координація заходів соціального захисту. Центр забезпечує оперативне реагування на запити мешканців, організовує консультаційні служби та координує діяльність партнерських організацій;

– індивідуальний підхід до клієнтів. На основі детального аналізу потреб кожного отримувача послуг формується персоналізована програма підтримки. Це дозволяє ефективно використовувати ресурси та досягати максимального результату в покращенні якості життя;

– інформаційно-аналітична діяльність. Завдяки активному збору статистичних даних та аналізу соціально-економічних показників центр сприяє розробці нових програм, що відповідають сучасним вимогам суспільства [4].

Робота центру демонструє високу ефективність інтеграції державних і недержавних ресурсів, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до вирішення соціальних проблем.

5. Роль благодійних організацій у системі соціальної підтримки

Благодійні організації займають важливе місце в системі соціального захисту, доповнюючи державні заходи. Одним із прикладів успішної діяльності є благодійний фонд «Карітас Полтава». Основні напрями діяльності таких організацій включають:

– гуманітарна допомога. Фонди організовують розподіл продуктів харчування, одягу, медикаментів та інших необхідних ресурсів серед вразливих верств населення ресурси;

– соціально-психологічна та соціально-педагогічна підтримка. Благодійні організації проводять заходи, спрямовані на поліпшення емоційного стану отримувачів допомоги. Вони організовують тренінги, семінари та культурно-освітні заходи, що сприяють зниженню рівня стресу, покращення ресурсності;

– інформаційна підтримка. Організації активно працюють над поширенням інформації щодо наявних програм соціальної допомоги, що дозволяє збільшити охоплення цільової аудиторії та залучити додаткові ресурси [5].

Завдяки співпраці з державними установами та місцевими центрами соціальних служб, благодійні організації сприяють оперативному реагуванню на соціальні виклики та допомагають забезпечити необхідну підтримку навіть у кризових ситуаціях.

6. Виклики та перспективи розвитку системи соціальної підтримки

Незважаючи на успіхи, система соціальної підтримки стикається з рядом викликів, які потребують системного підходу для їх вирішення. Серед основних проблем можна виокремити:

– недостатнє фінансування. Одним із головних викликів залишається забезпечення стабільного фінансування соціальних програм, що дозволяє розширити спектр послуг та підвищити їх якість;

– нерівномірний розподіл ресурсів. На регіональному рівні спостерігаються різниці в доступності соціальних послуг, що обумовлено як економічними особливостями, так і адміністративними бар'єрами;

– проблеми кадрового забезпечення. Підготовка кваліфікованих спеціалістів у сфері соціальної роботи залишається актуальною задачею. Науково-педагогічні установи, зокрема Полтавський національний педагогічний університет, активно впроваджують сучасні методики навчання, проте потреба у висококваліфікованих кадрах залишається значною [6].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Соціальна підтримка є критично важливою для забезпечення добробуту дітей і дорослих, особливо в умовах кризових ситуацій. Досвід реалізації соціальних програм у різних регіонах України, зокрема в Полтаві, демонструє, що інтеграція ресурсів державного, місцевого та благодійного секторів сприяє підвищенню якості надання допомоги. Водночас, для подальшого розвитку системи необхідно вдосконалювати нормативно-правову базу, модернізувати інформаційні технології та забезпечувати професійне зростання кадрів. Комплексний підхід дозволяє оперативно реагувати на потреби вразливих груп населення та створювати умови для стабільного соціального розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Навчально-практичний центр з соціальної педагогіки та соціальної роботи «Соціальне становлення особистості». *Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка*. Полтава: ПНПУ. URL: <http://surl.li/outyt>
2. Соціальні послуги для дітей: сучасні виклики та перспективи. *UNICEF Україна*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine>
3. Порядок організації надання соціальних послуг в Україні. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
4. Центр психосоціальної підтримки: досвід роботи. *Червоний Хрест України*. URL: <https://redcross.org.ua>

5. Проекти соціальної допомоги. Благодійний фонд «Карітас Полтава». URL: <https://dobro.ua>
6. Інформаційно-аналітичний звіт про надання соціальних послуг. Полтавський міський центр соціальних служб. URL: <https://facebook.com/pmcsssdm>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Литовченко Дарина

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

darinalitovchenko6@gmail.com

Науковий керівник: Котломанітова Галина

Постановка проблеми. Проблема інклюзивної освіти та соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами (ООП) є однією з найактуальніших у сучасному суспільстві. Сучасні соціально-економічні умови призводять до збільшення кількості дітей, які потребують особливих підходів у навчанні та вихованні. Часто традиційні методи не забезпечують достатньої ефективності у роботі з дітьми, які мають складні порушення розвитку. Пошук ефективних методів та інструментів для розвитку таких дітей є надзвичайно важливим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі представлено різноманітні праці, в якій розглянуто різноманітні аспекти інклюзивної освіти (О. Будник, М. Ворон, І. Гевко, А. Колупаєва, М. Порошенко, О. Таранченко), класифікації дітей з особливими освітніми потребами (Т. Власова, Г. Коберник, В. Лапшин, М. Певзнер, Б. Пузанов, В. Синов), шляхи вирішення питань соціальної адаптації таких дітей (О. Кас'яненко, С. Корнієнко, О. Матрос, Л. Міщик, О. Платонова, Н. Турчан, А. Шеремет).

Розділяємо думку О. Платонової, яка зазначає, що для ефективної інтеграції дітей з ООП в навчальне середовище необхідно не лише створення спеціалізованих освітніх умов, а й налагоджена міждисциплінарна взаємодія фахівців [3, с. 81]. Важливу роль у цьому процесі відіграє команда кваліфікованих спеціалістів, що складається з педагогів та медичних працівників, здатних здійснювати комплексну діагностику індивідуальних освітніх запитів учнів. На основі отриманих даних коригуються навчальні програми з урахуванням особливостей кожної дитини, застосовуючи сучасні підходи, зокрема елементи коучингу та інноваційні психотерапевтичні методики.

Мета статті – визначення основних напрямів соціально-педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами, а також аналіз її ефективності у створенні інклюзивного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Соціально-педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами є комплексом взаємопов'язаних заходів,